

KILÁTÓ

Tartalom

Előszó – Gangl Tamás	3 oldal
Siketvak! - Vitéz Rithnovszky János	4 oldal
Az anyaság örömei – Földesiné Juhász Viktória	11 oldal
Önéletrajz – Papp Gábor	13 oldal
Rögös utakon – Papakosztandi Mária	14 oldal
Valóra válhatnak-e álmaim? – Lukácsné Temmel Magdolna	16 oldal
Kint is..., bent is... - Kimlei Gábor	17 oldal
Szeretem a munkámat! - P. Adrienne	19 oldal
A Reguláció - Vitéz Rithnovszky János	20 oldal

A siketvak személyek alkotásaiból készült antológiát kiadja a

Siketvakok Országos Egyesülete

fennállásának 15 éves évfordulója alkalmából

2009.

A kiadást támogatja Budapest XI. kerület Újbuda Önkormányzata

Előszó

A Siketvakok Országos Egyesülete megalakulásának 15. évfordulója alkalmából kiadott Kilátó című könyvét tartja kezében az olvasó.

A könyvben maguk az érintettek, siketvak személyek számolnak be állapotukból adódó nehézségeikről, lelki küzdelmeikről és azokról a lehetőségekről, amelyek révén újratanulhatnak olyan ismereteket, amelyek révén a lehető legönállóbb életet élhetik vagy képességeiket, tehetségüket bontakoztathatják ki alkotó tevékenység során.

Kik is a siketvakok? A fogalmat szűken értelmezve, azok a személyek, akik együttesen siketek és vakok. Azonban a nemzetközi terminológiában, így Magyarországon is, mindazokat a személyeket siketvakoknak tekintjük, akiknél egyidejűleg fennáll valamilyen mértékű hallás- és látássérülés. Az írások szerzői és jómagam is a siketvakság megjelenésének különböző formáit képviselik: teljesen siketvak személyek, gyengén- vagy aliglátó siketek, nagyothalló vakok és gyengén- vagy aliglátó nagyothallók.

Magyarországon becslések szerint körülbelül 1200 fő lehet siketvak személy, de valószínűleg ennél több ember is lehet érintett. Beszélhetünk veleszületett siketvakokról, akik magzati fejlődésük vagy születésük során valamilyen rendellenesség következtében válnak súlyos, halmozottan sérültté, sok esetben a siketvakság mellett értelmi sérülést is szenvedve. A siketvakok másik csoportja a szerzett siketvakok, akik felnőtt korukban válnak siketvakká baleset vagy betegség (pl. Usher-szindróma, cukorbetegség) következményeként.

A Siketvakok Országos Egyesületét 1994-ben hozták létre siketvak gyermekeket nevelő szülők és szakemberek. Az évek során az Egyesület a felnőtt siketvak személyekkel is foglalkozni kezdett, szolgáltatásait folyamatosan bővítve és minden siketvak érdekeit képviselve.

A siketvak gyermekek fejlesztését a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermekeotthona Siketvak Tagozatán szakemberek végzik. A felnőtt, szerzett siketvakok rehabilitációja keretében lehetőséget biztosít az Egyesület, hogy a siketvakká vált személyek megtanulják az önálló tájékozódást-közlekedést, a mindennapos tevékenységek elvégzését, a Braille-írást és -olvasást, a speciális kommunikációs módszereket, a számítógép és speciális eszközök használatát, stb. Mindemelllett pszichológus bevonásával lelki megsegítés és csoportterápia segíti az érintetteket az állapot feldolgozásában.

Az Egyesület szintén biztosít speciális kommunikációs megsegítést, amely keretében működteti speciális jelnyelvi tolmácsszolgálatát siketvak személyeknek.

Ugyanakkor az Egyesület különböző terápiás jellegű foglalkozásokat, mint például a kézműves foglalkozás, és szabadidős tevékenységeket (kirándulások, nyári alkotótábor) szervez a siketvakoknak, valamint különböző kulturális eseményekben vesz részt. Ezáltal a siketvakok művészi eszközökkel is kifejezhetik érzéseiket és megmutathatják magukat a társadalom többi tagjának.

A Siketvakok Országos Egyesülete legfontosabb célkitűzése, hogy minden siketvak ember a lehető legteljesebb életet élhesse, a lehető legteljesebb mértékben a társadalom aktív és megbecsült tagja lehessen. Egy sötét és csendes, olykor elhagyatott kilátóból is mindig csodálatos kilátás nyílik a világra, csak meg kell találni az ablakot!

Gangl Tamás, elnök

Siketvak!

A Kedves Olvasók nagy részének fogalma sincs róla, hogy mit fed ez a szó. Hogy milyen emberi tragédiák, viselkedés és magatartási attitűdök (beállítottságok) vannak e szó mögött.

Inkább csak úgy, a jobb megértés kedvéért, felvázolom egy siketvak ember lehetőségeit, hogy jobban meg is érthessük azt.

Képzeljük magunkat egy támpont nélküli üres térben, teljes „vak” sötétben, amelyben még a kutyáink szeme sem világít. Ebben a térben helyezkedik el az illető, egy olyan hangszigetelt dobozban, amelyből még a legkisebb hangfoszlányok sem képesek hozzá eljutni. Ebben a világban kell egy emberéletet leélni úgy, hogy az emberhez méltó legyen.

De ez csak a fizikai oldala a dolgoknak. A pszichikai ennél sokkal kegyetlenebb. Mert bátran állíthatom, nálunk, embereknél „kegyetlenebb állapot” nincs a földtekén. Boldogult „látó koromból” emlékszem milyen döbbenetet, sajnálkozást, kárörömet vagy lenézést okozott egy-egy személyiség, aki a fehér bottal járdát verve támpontot keresve „ai, ei, hüm, ájá” szótagokat ismételve próbálta magát a környezetével megértetni. Még kegyetlenebb amikor „hülye részegnek”, vagy „dilisnek” titulálják azt az embert, aki saját hibáján kívül ilyen körülmények között próbál helyt állni a maga szűk kis világában. Mert ez a világ, bizony rendkívül szűk, ha nagyon kíméletlen akarnék lenni, azt mondanám, a lelegehetlenebb, a legkegyetlenebb sors, ami egy embert érhet.

Mondhatná a Kedves Olvasó, honnan veszi e sorok írója mindezeket?

Hát el kell árulni magamról, hogy 21 éves koromig én „épkézláb ember” voltam, és csak a magyar néphadseregben elszenvedett robbanásos baleset következményeképpen kerültem ebbe az áldatlan állapotba.

Most idézek a rokkantsági leszázalékolási jegyzőkönyvből:

„Elveszítette mindkét szeme látását, jobb füle hallóképességét, bal fülének 60%-ban csökkent a hallóképessége és hiányzik a bal végtag vállból.”

Mondhatnám azt, hogy közel kilenc hónapos kórházi ápolás után egy teljesen más ember került ki immáron 22 évesen, mint aki 21 éves korában katonának bevonult. A magam részéről minden hátrányát és lehetetlenségét megtapasztalhattam ennek az állapotnak. Hiszen mind a mai napig igen kellemetlen helyzetbe kerülök, ha társaságban vagyok, mivel a hallóképességem az iránymeghatározást szinte teljesen lehetetlenné teszi (még csontvezetési hallószemüveg segítségével is), és bizony nem

egyszer előfordul, hogy a beszélgetés közben, akivel beszélgetek – „merően szemébe nézve” igyekszem nézeteimet megértetni vele – csak miután megütögették a vállamat közölték, hogy pont a hátam mögött van az illető, akihez szólok. Az utcán, ha véletlenül fehér bottal, kísérő nélkül vagyok kénytelen közlekedni, a kapuajtón kilépve máris kiadom a jelszót: „reszkessetek oszlopok”, mert én bizony rendkívüli tehetséggel rendelkezem ahhoz, hogy ha a járdán bármilyen akadály létezik azt én biztosan telibe találom.

Csak úgy mellékesen jegyzem meg, hogy látó koromban mindössze két komolyabb balesetem volt, míg az elmúlt 56 évben 30, nyolc napon túl gyógyuló sérülés, főként töréses baleset ért. No ezt csak ízelítőnek említettem meg és nem panaszképpen, mert jó sorsom megadta azt a lehetőséget, hogy a 9 hónapos kórházi ápolás közben (6 - 8 ágyas kórterem) fiatal bajtársakkal voltam körülvéve, akik nem nagyon hagyták, hogy letargiába essem, hogy saját állapotommal túlságosan foglalkozhassam, így inkább a humoros oldaláról fogtam fel a dolgaimat, és próbáltam velük megbarátkozni. Ehhez még hozzá kell tennem azt, hogy erős hitéletem volt, így sok mással ellentétben meg sem fordult a fejemben, hogy esetleg végképp véget vessek ennek a kínos helyzetnek.

Szerencsére nyughatatlan természetem, az élni akarás és főként a neveltetésem nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ne riadjak meg a nehézségektől.

Nem voltam sokáig gyerek, hiszen 10 éves koromtól kezdve 14 éves koromig a Kőszegi Hunyadi Mátyás Alreál (Kadét) Iskolába jártam, ahol megtanítottak a fegyelemre, az önfegyelmzésre, a „mindenki egyért” és „egy mindenkiért” tényleges alkalmazására. Mindehhez nagymértékben hozzá járult, édesapám kiváló pedagógiai készsége, és az én egyéniségemhez szükséges atyai szigora is.

„Látó életemből” csak egy – két momentumot kívánok felvillantani:

A kadét iskolának véget vetett a II. Világháború, amelynek következménye volt a nyugatra való „menekítés”, a három hónapos amerikai fogság, a lovas kocsival való hazatérés, és az a szomorú helyzet, hogy miután édesapámat harckocsival kilőtték és gerinctörése lett, ő fizikailag igen keveset tudott a családért tenni. Így tehát én lettem a „főlovász mester” (hét lóval, majd 5 lóval és két tehénnel) így már „fejőmester” is voltam, majd ehhez csatlakozott előléptetésem csicskássá, szakácsá és varrónővé egyszerre. Szóval kivettem a részemet az otthoni dolgaimból. Ja igen, és 900 négyszögöl kertünkben én lettem a „főkertész”, apám irányítása alatt. Talajt fordítottam, szőlőt és gyümölcsfákat ültettem és miután deklasszált elemnek (osztályidegen) számítottam, a pártállam idejében így a négy polgári után továbbtanulási lehetőségem hivatalosan nem volt. De lehetőségem nyílt az úgynevezett dolgozók gimnáziumában két év alatt érettségizni. Ez mindössze annyit jelentett, hogy a tanulás mellett dolgoznom kellett (hivatalosan). Így hát voltam a vasútnál „krampácsoló művész”, építkezésnél figuráns, Tiszaszederkényben kubikus, és mint átképzős ácssegédi levelet is sikerült ez alatt a két év alatt kiverekednem. Szerencsémre sportoltam: birkózás, kézilabda majd labdarúgás az MB II -ben, mindez mindig egy kis lökést adott a továbbjutás felé.

Egyszóval intenzív életvitem volt, amelyet különleges helyzetem kényszerített ki.

Elképzелhető, hogy egy ilyen életvitel után mit érezhettem a sötétség és a siketség birodalmában. Erről a Tisztelt Olvasó többet megtudhatna az 1990-ben megjelent a **Fény túlsó oldalán** c. könyvemből. Ezzel már el is árultam, hogy én nem tudtam a saját állapotomba belenyugodni, és minden tőlem telhetőt elkövettem annak érdekében, hogy a lehetőségek adta körülmények között normális emberi életet élhessek. Nem véletlenül vagyok 56-os vitéz, mert amellet, hogy alapító tagja voltam az 1953-ban életre hívott Vakok és Csökkentlátók Szövetségének, minden vakságom ellenére láttam azokat a csibészégeket, amelyeket az akkori szövetségi vezetők a vakok rovására elkövettek, illetve visszaéltek azok kiszolgáltatottságával...

Ezért hívtam életre a Táncsics kört 56 tavaszán (a Petőfi kör mintájára) és alakítottam meg, ill. alakítottuk meg az akkori „másként gondolkozókkal együtt” a Forradalmi Bizottságot, amelyben igencsak komoly részt vállaltam.

„Jutalmam” egy alapos verés az ún. Fehér házban, és a Vakok Szövetségéből történő örökös kizárásom. (Nem voltam hajlandó bocsánatot kérni az akkori vezetőségtől, mivel én nem követtem el ellenük semmi olyat, amiért erre jogosultak lettek volna.)

De a semmittevés nem az én kenyerem. Először csak magamnak képeztem vakvezető kutyát (éppen az oszlopok érdekében), később pedig magának a Szövetségnek a felkérésére dolgoztam ki az első Vakvezető Kutyakiképző Iskola felállításának és működtetésének terveit.

Ez 1956 nyarán történt. Jött az 56-os szabadságharc, amelyről már beszéltem, utána ismét „magánzó” lettem, azaz csak magamnak képeztem ki kutyát. Ez viszont annyira jól sikerült, hogy egyre több sorstársam igényelte volna a Vakok és Csökkentlátók Szövetségétől a vakvezető kutya alkalmazásának lehetőségét. Nos, ennek következményeként visszavettek a szövetségbe és – megengedték -, hogy újra a vakvezető kutyakiképzéssel foglalkozzam.

Már korábban, 1961-ben megírtam a Vakvezető kutyakiképzés c. szakkönyvemet. 1965-ben Kovalik Károly rádióriportot, Katkics Ilona pedig (saját forgatókönyvem alapján) ismeretterjesztő kisfilmet készített a vakvezető kutya munkájáról. Ekkor kértek fel hivatalosan megbízólevéllel az első vakvezető kutyakiképző tanfolyam megszervezésére és levezetésére. Ez a MEOE csepeli sportkutyásainak, Szalai Ferenc vezetésével, sikerült is. 12 kutya vizsgázott le (6 különböző fajtát képviselve) mégpedig előre ki nem jelölt, „ad hoc”- ra kiválasztott, útvonalon és körülmények között, amelyben a személyvédelem és az apportírozás (szájjal való tárgyvitel hozatal) bele volt kapcsolva. Ez a tanfolyam indította el azt a lavinát, amely egy állandó jellegű vakvezető kutyakiképző iskola életre hívására szóló megbízólevelet jelentett számomra.

Szó szerint kell érteni, mert sok embert, magamat is beleértve, sodort a végzete felé. Először is, be kell vallanom, hogy ha nem lettek volna olyan csodálatosan képzett jól dolgozó vakvezető kutyáim az építkezési időszak alatt, - **Amír, Vezér, Táltos, Katrin, Triton** – sokkal nehezebben boldogultam volna az illetékesek előtt. Ugyanis Dr. Körner György halála után (akitől a megbízólevelet kaptam), teljesen magamra lettem utalva, mert a szövetség szubjektív tényezőktől vezéreltetve az egész témakörnek személyemmel együtt hátat fordított. Hatásukra, az Egészségügyi Minisztérium is hasonló módon viszonyult ehhez a kérdéshez. Így nem maradt más hátra, - nyakamba vettem a világot – azaz Budapestet. A kutyáim által nyújtott jó példa győzte meg az illetékeseket. Meg kell vallanom, un. „látó társadalomtól” sokkal nagyobb megértést és több segítő szándékot kaptam, mint saját sorstársaimtól, illetve főnökségemtől. Ennek alapján sikerült a Csepeli Vakvezető Kutyakiképző iskolát életre hívni, a XI. kerületi KISZ bizottság, a Volán elektronika és a Fővárosi Tanács jóvoltából. Megjegyzendő, hogy a Riporter kerestetik c. tévéműsorban Csurgai Judit minden lelkesedése, ügybuzgósága és rábeszélése mellett is a széles nyilvánosság előtt az illetékes „elvtárs” kijelentette, hogy márpedig a Vakvezető Kutyakiképző Iskola nem lesz „államosítva”. (Holott erre korábban miniszteri ígéretet kaptunk)

Mit volt mit nem tenni, ismét nyakamba vettem a „világot”, Katrin segítségével elmentem azokhoz a személyekhez, akiktől segítséget vártam és reméltem, és..., megtörtént az államosítás!

Nem én lennék, ha „csak” ennyit tettem volna. Mindezek mellett megszerveztem a Vakok és Csökkentlátók Szövetségében az Esztrád Együtttest, irodalmi színpad, zenei együttes, kabaré együttes, és önálló előadóművészeti szekciókkal. Olyan nívós műsorokat adtunk elő velük, amelyeket több helyütt

és többször is meg kellett ismételnünk. De ugye néha az embernek fejleszteni is kell magát, ezért ezek mellett, főiskolai végzettséget szereztem filozófiából, esztétikából, szociológiából és pedagógiából. Ez már kissé rázósa volt, hiszen ezek a tevékenységek közben folytak, ráadásul olykor még írásra is adtam a fejemet, és, hogy a szabadidőm is ki legyen töltve, életre hívtam a Vakhorgászok Üzemi Szakcsoportját, akikkel időről időre összejöttünk, versenyeken, vagy csak egy-egy pecázásra.

Visszatérve a tanuláshoz, éppen az adott helyzetem miatt, lehet, hogy ez hiúság, de én úgy mond, mindig hatosra tanultam, hogy a lehető legjobb jegyet szerezhessem meg, és igen rosszul esett volna, ha azzal intéztek volna el: - „A szerencsétlen vakjának hát mégis csak...”

De azért sikerült vörös diplomát szereznem!

Na, de beszéljünk egy kicsikét komolyabb dolgokról is. Még nem említettem, hogy ezek mellett a tevékenységek mellett, **szépirodalommal és szakirodalommal egyaránt foglalkoztam**, bizonyítják ezt a Kairos Kiadónál megjelent „Láthatóvá lett láthatatlan „ (Delila versek), A Fekete Madonna csodája c. novellám, és az Abonyi Önkormányzat dísztermében tartott szerzői estem anyaga, mint szépirodalmi alkotások. A szakirodalomban pedig a Vakok Szövetsége felkérésére írott: Pedagógiai alapismeretek és ráneveléses módszer a kutyakiképzésben, A szolgálati kutya tenyésztésének és gondozásának kézikönyve, az ún. „Engedelmességi vizsga” követelményei, valamint az ún. „Szociális munkakutyák vizsgaszabályzata”, annak követelményeivel, mint pl. a vakvezető kutya, a siketeknek szolgáló kutya, a mozgássérülteket segítő kutya, és a vízből mentő kutya vizsgaszabályzata.

Mindezek a www.barathegyisegitokutya.hu weboldalon Rithnovszky János életműve címszó alatt bármikor megtalálható.

Triton és gazdája

Több helyen megemlékeztem már a kutyáimról, és azok segítségéről. Ha kutyáról van szó, mindenkinek eszébe juthat, hogy a munka segítségével miként lett a farkasból az ember egyik leghűségesebb segítő társa. Egy tanulmányomban, amely a Kutya c. újságban jelent meg, kifejtettem, hogy a vakvezetés, mint a „legnemesebb” kutyamunka, mit jelent a kutyának és gazdájának. A kutyának azt, hogy meg kell tagadni a kutya voltát, és emberi módon kell „gondolkodni, tevékenykedni” amikor egy vak ember segítőtársául szegődik. Fel kell tudnia mérni mindazokat a

vészhelyzeteket amelyek az ő számára, mint olyanok, nem léteznek, (hisz le tudja őket küzdeni) és tudnia kell, miként tudja vak gazdáját ezeken az akadályokon keresztülvezetni úgy, hogy az semminemű veszélyt a részére ne jelentsen. A vakvezető kutya, szoktam mondani, csak egyszer tévedhet, de ez vagy az ő, vagy gazdája életébe kerülhet. Tehát felelőtlenül senkinek nem ajánlanám, és soha nem is tettem lehetővé, ha csak úgy látszott, hogy mindössze státusz szimbólumként kívánta többnyire gyengénlátó gazdája a kutyát alkalmazni. A kutya feltétlen bizalmat igényel a gazdájától ahhoz, hogy felelősségteljesen, tökéletesen végezhesse munkáját.

Én mindig megbíztam kutyáimban, igaz, magam tanítottam őket, (esetenként látó segítség igénybe vételével) soha nem adtam ki más kezébe. Meggyőződése, hogy rendkívül fontos a gazda és kutya társa közötti tökéletes összhang. Meg kell egymást érteniük. A gazdának, érzékelni a kutya minden mozdulatából, hogy mit akar kifejezni, a kutyának viszont, a gazda minden egyes rezdületét figyelemmel kell kísérnie ahhoz, hogy ez a kettős bizonyosság, bizalom, tökéletesen működjék. Itt a tartozik - követel elméletet vallom, és vallottam. Én tartozom azzal, hogy mindent megadjak ahhoz, hogy tökéletes fizikai és pszichikai állapotban legyen (tartás, gondozás), ugyanakkor mindenkor megkövetelem és megköveteltem, a tanultak tökéletes alkalmazását, de csakis azt, amit meg is tanítottam vele! Számomra Rézmári Boriska **Amír** nevű németjuhász szuka kutyám volt az etalon. (őrála készítette Katkics Ilona, az MTV munkatársa a korábban említett kisfilmet). Nekem nem az volt a lényeg, hogy maga után „cibáljon” a kutya, ismerős vagy ismeretlen célok felé, hanem az, hogy a kutya képességeit a lehetőségek szerint legnagyobb mértékben kihasználva a legtöbb segítségnyújtást tudjak tőle kapni. Az ő kiképzési naplója adta az alapot a korábban említett szakkönyvemhez. Ez Amír esetében azt jelentette, hogy mind amellett, hogy csodálatos vakvezető kutya volt, kitűnően „őrző - védőzött”, saját nyomon keresett, és több tárgyat neve szerint megkülönböztetve apportírozott. Lényegében az ő munkája vezetett rá arra, hogy mit jelent a siketeknek szolgáló kutya alkalmazhatósága. Itt ugyanis a nagyfokú apportírozó készség és a több fajta tárgy név szerinti megjegyzése a kutya munkájában rendkívüli módon előtérbe kerül ez utóbbi esetben. Hogy észrevételeim nem voltak hiábavalók, nemcsak az általam kidolgozott siketeknek szolgáló kutya vizsgaszabályzat, hanem az is bizonyította, hogy Csepelen (még az ősidőkben) amikor még csak a puszta terület állt a rendelkezésünkre, oktattunk egy boxer kutyát, egy Mester u-ban lakó kislány részére, amely oly tökéletesen sikerült, hogy Svédországba disszidált vele, és ott dolgozott már 1968-ban, mint számítógép programozó.

Amírt saját fia (ő is szerepel az említett kisfilmen) Árpádházi Sámán **Vezér** lett volna hivatva pótolni, de egy sajnálatos baleset folytán (a Fény túlsó oldalán – Gondolat könyvkiadó - bővebben írok róla) olyan sokkot kapott, amely alkalmatlanná tette erre a munkára. Zárójelben jegyzem meg, hogy ő volt az első olyan németjuhász kan kutya, aki külföldről is (Potsdam) aranyérmet hozott haza, a brnoi viláagiállításon a győztes osztály III. helyezettje volt, és Magyarországon örökös győztes, azaz champion címet kapott. Nehéz szívvel váltam meg tőle. Őt Udvarlaki Hadúr **Táltos** követte, aki az egész Fővárosi Tanács adminisztrációját „magába bolondította”, ugyanis ebben az időben jártam a Vakvezető Kutyaiskola építésével kapcsolatos adminisztrációs anyagok ügyintézésére a Városház utcába. Mindenkit elvárásolt az ajtó, a lépcső, a liftkereséssel, a szándékoltan vagy véletlenül leejtett, vagy ott felejtett tárgyai visszahozatalával. Sajnos két és fél éves korában egy hirtelen jött fertőzés következményében elhunyt. Őt, Claudia **Katerina** von der Mikelon újfundlandi szuka kutya követte, aki tulajdonképpen munkájával meggyőzte az államosítást végző tisztviselőket arról, hogy mind a tankertben (jelzőlámpákkal és egyéb nehezített akadályokkal), mind a forgalomban, előre nem ismert utakon is tökéletes segítséget nyújtott számomra. Róla is készült az MTV-ben több híradó felvétel. Az ő segítségével verekedtem ki többek között az államosítást, (mármint az utánajárások közben) és az

Egészségügyi Minisztérium jóvoltából idő előtt és ok nélkül bezárt Kutyaiskola beindítását magában az Egészségügyi Minisztériumban.

Egyszerűen nem tudtak a Minisztériumban kifogást találni a vakvezető kutya ellen. Annál is inkább, (1976-ban volt a megnyitó, 1978-ban bezárták, 1982-ben újraindították az iskolát), mert ekkor már százon felüli igénylő levél volt a kezemben, az ország minden részében élő sorstársaktól, akik vakvezető kutyát szerettek volna maguknak képeztetni.

Katrin halála után Kapitány Kőszigeti Agenor **Triton** bernáthegyi kan kutya volt az, aki öregbítette a vakvezető kutyák hírnevét és nagyszerű alkalmazási lehetőségeit. Mindazokat csinálta, amelyeket Amír is, (vakvezetés, saját szagon nyomkövetés, apportírozás) azzal a kiegészítéssel, hogy tökéletes vízből mentő kutya volt, sőt a parton fekve hanggal irányított, ha a horgásztóban egyszer-egyszer úszni volt kedvem (ugyanis Csepelen és Abonyban is volt egy-egy horgász tanyánk).

Utolsó kutyámról Oppidum Urbánusz Didó **Sugárról** nehéz szívvel emlékezem meg, mert igaz ugyan, hogy nem volt egy csodakutya, bár küllemében fajta győztes is volt, de munkájában csak annyit kívántam tőle, amit önmagától némi segítséggel megtanult, hiszen beteg volt. Kullancscsípés okozta, un. Tibola ütött ki rajta, ami azt jelentette, hogy időnként mind a négy végtagja úgy remegett, mintha fázott volna. Több százezer forintos injekció kúrával csaknem kikezeltük, de tökéletesen helyrehozni nem lehetett. Minden ép ésszel gondolkodó ember tudja és tudhatja, hogy beteg embert, beteg állatot dolgoztatni nem szabad. Miután felnőtt korban betegedett meg (másfél éves korában) és igen ragaszkodtunk egymáshoz, nem volt lelkem megválni tőle, ezért csak a legszükségesebbeket kívántam, azokat, amik a vakvezetésnél feltétlenül szükségesek voltak. Ez a csodálatos leonbergi a vakvezetés terén így is utolérhetetlen volt.

Ecsetelgettem itt a kutyáim munkáját, de arra külön bekezdést szánok, hogy mit jelentett nekem a munkájukon kívül az ő létük. A biztonságot, a szabadságot, a felszabadultság érzését, a lekötöttség legkisebb érzékelhetőségét, mert bármikor, bárhol, bármilyen időben jelenlétükkel, képességükkel, tudásukkal feledtetni tudták velem nagyrészt azokat a hiányosságokat, amelyeket az élettől elszenvedtem. Az ép ember illúzióját keltették bennem.

Feltehetné a Kedves Olvasó a kérdést: **Siketen? Vakon?!** Hogy a csudában lehet erre valaki képes? Ha egy szóval akarnám kifejezni azt mondanám, **akaratlanul, és segítséggel**. Mert segítségre mindenkinek szüksége van, még az ún. állítólagosan ép, egészséges embereknek is, bizonyítékom csak egyetlen egy szó: szocializálódás. (A siketvakok oldaláról külön kiemelném Helen Kellert, mint a legkiemelkedőbb példát) A különbség csupán annyi, hogy a sérült emberek, akik túlnyomórészt nem tehetnek hiányosságaikról, nagyobb és több irányú segítséget kérnek ahhoz, hogy teljes jogú és teljes értékű tagjai lehessenek a társadalomnak. Nekem nagy szerencsém volt. A kórházban 6-8 személyes kórtermekben mind fiatal életerős „vagabund” bajtársakkal feküdtem, akiknek „csak a szemükkel volt problémájuk” és akik szerencsére nem nagyon vették figyelembe az én „kripliségemet”. Sokat – marhultunk – vicceket meséltünk, birkóztunk, megtanultam a kedvükért fejben sakkozni, és akarva akaratlanul önállóvá tettem azzal, hogy a kezdeti etetéstől és beágyazástól leszoktatva egyedül ehettem, egyedül ágyaztam, magam tartottam rendben a körletemet. Igaz erre kilenc hónap állt a rendelkezésemre. „Kiröhögtették” belőlem az elkeseredést, az öngyilkosság morbid gondolatát, vagy a nehézségek láttán előadódott reményvesztettséget. Első munkahelyem ugyancsak a Honvédség volt, ahol megint csak fiatal katonákkal voltam körbe véve, akik nem nagyon vették figyelembe, hogy társuk rokkant. Segítettek ugyan, amiben kellett, de én is őket, hiszen két személyt is én tanítottam meg írni és olvasni. Tulajdonképpen a Honvédségnek köszönhetem a kynológiai (kutyaismeret) terén szerzett tudásomat is, mert Amír kutya révén a Timót u-i tüzéségi szertárban lévő őrkutya telepet is az

én gondjaimra bízta. Elméleti és gyakorlati kiképzést folytattam az emberek részére, akik a kutyákat is képezték. Amír kiképzési naplója és a kennel vezetésben szerzett tudásom alapján íródtak meg a **kynológiai szakmunkáim.**

Végezetül egy adalék a kutyáról:

A Baráthegyi Segítő Kutya Kft-ben, (akiket patronálok) 2008-ban tanítottak be egy labrador fajtájú vakvezető kutyát, aki epilepsziás rohamtól megvakult fiatal lány gazdáját nemcsak, hogy tökéletes biztonsággal vezeti, de a közelgő epilepsziás rohamra is figyelmezteti, sőt, roham alatt a maga módján még segíti is. (nyalja az arcát és a két elülső végtaggal, masszírozza a felső karját) Tehát ne idegenkedjünk, ha úgy érezzük, hogy szükségünk van egy jó siketeknek jelző kutyára, mert ezt a két munkakört (vakvezetés, siketeknek jelző) a kutya magas értelmi szintjéből eredően össze lehet kapcsolni, és megbízható segítő társa lehet siketvak gazdájának.

Végezetül nem mehetek el amellett, hogy mindezek, amelyeket az előzőekben leírtam csak szép álmok maradtak volna, ha nem állt volna mellettem **három olyan asszony, mint néhai Lakatos Ilona 29 évig, néhai Farkas Judit 7 évig, és a jelenlegi feleségem, Szacs vay Etelka, akik mindenben segítettek, bízattak és helyt álltak mellettem.**

Rithnovszky János, az 56-os Vitézi Lovagrend Világszövetsége
és a Nemzetközi Szent György Vitézei Lovagrend tagja

A lovaggá ütés pillanata

Az anyaság örömei

Egy szép, napfényes januári napon ott álltunk férjemmel a kiságy előtt...

Leírni nem lehet azt az örömet, amit akkor éreztünk. A kiságyat körülnyaldosták a januári nap sugarai. Ott feküdt első kisfiunk, akit épp aznap hoztunk haza a kórházból... Négy napja született. Hihetetlen!

Elsírtam magam. Nem akartam elhinni, hogy mindez a csoda velem történik meg!

A mi szerető Urunk megajándékozott minket egy ilyen gyönyörű gyermekkel, Bendegúzzal.

Terhességem nem volt nehéz, nagy izgalommal vártam, hogy a következő hónapban vajon mi fog következni, mit fogok érezni. Öröm volt férjemmel együtt végigélni ezt a kilenc hónapot, pláne óriási öröm volt, mikor odabent a kis prűcsök már rugdalózott kifelé.

Szülés előtt pár héttel megfogalmazódott bennem, hogy vajon milyen lesz, mikor már nem ketten leszünk. Először picit beijedtem, mert fura volt a gondolat, hogy már nem kettőnknek fogunk élni, hanem köztünk lesz a kis csöppség is. Aztán ahogy belém nyilallt ez a gondolat, úgy el is szállt.

Átvette helyét az izgalommal teli várakozás...

És igen, feleslegesnek tűnt az a kis gondolatmorzsa, hogy milyen lesz, ha már nem ketten leszünk. Hisz ugyanúgy megmaradtunk egymásnak, ugyanúgy nagyon-nagyon szeretjük egymást, csak még szebb, még tartalmasabb lett az életünk, hogy Bendegúzunk közöttünk van. Édes, drága, kópé, „vidámgombóc” gyerkőc a mai napig.

Szülés után kaptam egy súlyos középfülgyulladást, aminek következtében a maradék hallásom is lement a jobb fülelem. A bal fülelem még valamicske pici zörejhallás megmaradt, ami épp arra volt elég, hogy halljam, mikor sír Bende. Így szépen elboldogultunk napközben. Jól összeszoktunk, összebarátkoztunk. Már egészen pici korától rengeteget beszéltem Bendével, mindenféléről... Édesen figyelt ilyenkor és mosolygott.

A kaland ott kezdődött, amikor már elkezdett járni. Először még fogta a kezem, aztán uzsgyi ...

Már korábban felmerült a kérdés, hogy megcsináltassuk -e az implantációt a jobb fülelem. Férjem ezerral biztatott, meg anyu is, meg barátaink, szinte minden ismerősünk. Így belementem a műtétbe, nem kevés félelemmel. Tudtam, sokan imádkoznak értem, azért, hogy sikerüljön a műtétem. Én is azért könyörögtem szerető Atyánkhoz, hogy ha neki kedves, sikerüljön a műtét, és amíg nem hallok, Bendegúz se beszéljen...

Megtörtént a csoda... A műtét maga nem volt olyan vészes, inkább a készülékkel a fülelem az első pár hét... Amikor feltették a készüléket, nagyon fura, érdekes volt, mintha millió gitár pendült volna meg a fejemben... Azután másnapra szépen kezdett kitisztulni minden, szépen formálódtak ki a hangok. Annyira jó érzés volt, ahogy szélesedik ki a világ... Rengeteget köszönhetek ebben a tanuló időszakban a kis családomnak, környezetemnek, na meg a műtétet végző professzornak és audiológusomnak, akik olyan türelemmel és szeretettel foglalkoztak velem, hogy az valami hihetetlen.

Csodálatos volt újra hallani! Hallani a drága férjemet... Hallani a drága kisfiamat, aki ekkortól kezdve el is kezdett beszélni!

Próbálom rászoktatni, hogy jelezzen, merre van, illetve, ha szólok neki, jöjjön oda hozzám.

Mára Bendegúz elmúlt két éves. Rengeteg öröm van ebben a két évben.

Leírhatatlan érzés, ahogy látom, hogyan nyílik ki kicsi értelme, akár egy színes virágszokor.

Életvidám, mosolygós, okos, és no persze óriási kópé, „kispasi” lett belőle...

Csak úgy kapkodom a fejem a sok kis csínytevésre, amit produkál nap, mint nap.

Sokszor döbbenek rá arra, hogy igazából mindent megtehetek, de úgy igazán nem én fogom őt megóvni, megvédeni, hanem ahogy én, ő is Istenünk óvó, védő kezében van. Persze, amit így anyaként megtehetek érte, megteszem, de majd később, hogyha óvodába megy, már nem követhetem minden lépését. Muszáj elengedni őt... Nem lesz könnyű!

Összefoglalva: nagyon szeretek feleség és anyuka lenni, élvezem a rám bízott teendőket: háztartás, családi fészek melegének megteremtése, és a gyerkőcünk szeretetteljes, de következetes nevelése. Ahhoz, hogy mindezeket jól csináljam, nem elég a saját bölcsességem, hitem, hanem onnan felülről kell elkérnem mindehhez a türelmet, bölcsességet, erőt.

Most várjuk a második babánkat... Hála az Úrnak, eddig minden rendben van. Nagyon várjuk az újabb csöppség érkezését, hogy kicsiny családunk három tagúról négy tagúra gyarapodjon!

„Legyen előtted mindig út! Melegen süsse arcodat a nap! Az eső puhán essen földjeidre!”

Földesiné Juhász Viktória

Viki Bendével

Önéletrajz

Gábor tolmácsával Ildikóval

1952. aug. 9-én születtem Budapesten. Fél éves koromban kaptam egy ismeretlen vírusfertőzést, és valószínűleg ettől vesztettem el a hallásomat egy éves koromra, teljesen.

1955-től tizennégy éves koromig jártam a siketek és nagyothallók iskolájába, a Festetics utcába. Körülbelül 13 éves koromban kezdett romlani a látásom. Először mindenki azt gondolta, hogy figyelmetlen vagyok. Gyakran megbotlottam, ha leejtettem valamit, nagyon nehezen találtam meg. Nehezen értette meg a környezetem, hogy mi is a baj velem, mert a látásomon szemüveg nem segített tökéletesen. Egyre szűkült és szűkült a látóterem, szürkületben szinte semmit nem láttam, de az erős fények is nagyon zavartak. Végül a szemészek megállapították, hogy csőlátásom és farkasvakságom van. Kezdetben olyan volt, mintha egy nagy csővön keresztül nézném a világot, aztán a cső egyre szűkebb és szűkebb lett, végül már csak kulcslyuknyi helyen láttam élesen. Nekem eleinte nem is tűnt fel, hogy probléma van a látásommal, mert csak lassan alakult ki a csőlátásom. Nem értettem én sem, hogy miért vagyok ügyetlenebb a többieknél, nem is gondoltam rá, hogy a látásommal gond van. Nagyon szerettem rajzolni és tehetséges is voltam benne, rajzversenyt is nyertem. Befejeztem az iskolát és könyvkötőnek tanultam, aztán az Akadémia nyomdában dolgoztam húsz éven keresztül. Szerettem a munkámat, de harmincnyolc éves koromra már olyan rosszul láttam, hogy veszélyes volt számomra a vágógépekkel való munka. Rokkantanypdíjas lettem. Azóta nem tudok semmit dolgozni, bár nagyon szeretnék. Negyven évesen teljesen elvesztettem a látásomat is, pontosabban már csak az erős fényeket veszem észre.

Kezdetben nagyon nehéz volt, amikor elvesztettem a látásomat. Azt sem tudtam, hogyan beszéljek feleségemmel, aki szintén siket, és a családom többi tagjával, akik hallók. Aztán szép lassan kialakult minden. Megtanultam a Braille írást, és mára már szinte kiolvastam a Vakok Szövetségének a Braille könyvtárát. Megtanultam a kéz a kézbe jelelést, és mára már a feleségemmel is mindent meg tudok így

beszélni. Szerencsére van egy-két jelnyelvi tolmács, aki szintén tud nekem segíteni, ha valamilyen ügyet kell elintéznem, vagy valamilyen programon szeretnék részt venni. Családommal, és azokkal, akik nem ismerik a Braille írást, úgy beszélgetünk, hogy ők a síkírás betűit beleírják a tenyerembe, én pedig szóban válaszolok nekik. Tehát, aki akar, az tud velem beszélgetni is!

Manapság a számítógép használatot tanulom. Tudok már e-mail-t írni és fogadni, sőt egy-két érdekes hírt is el tudok olvasni Braille kijelző segítségével.

Otthon nagyon szívesen végzek házimunkát, legalább nem unatkozom.

Nagyon jó lenne, ha dolgozhatnék is valamit, hiszen lehet, hogy nem látok és nem hallok, de a kezem ügyes, a számítógépet egyre ügyesebben tudom használni és egészséges is vagyok.

Pap Gábor

Rögös utakon

Papakosztandi Mária vagyok és Usher - szindrómás.

Rajtam kívül a nővérem is örökölte ugyanezt a ritka betegséget, ami együttes látás- és halláskárosodást okoz. Valószínűleg, anyai ágról örököltük mindketten, mivel az ő családja részéről két másodunkatestvérem is „usheres”.

A hallásromlásom már iskolás koromban kezdődött, de hiúságból sokáig nem viseltem a hallókészüléket. Ekkor találkoztam egy kedves hölgygel, aki finoman, de feltette nekem ezt a kérdést: „Mi a jobb, ha kellemetlen helyzetbe kerülsz, mert félre hallok, amit az emberek mondanak, vagy te is meg akarod hallani, és élvezni az emberek társaságát, mint a többi halló ember?” Ettől kezdve fokozatosan kellett hozzászoknom, és megtanulnom a különböző zajokat... Ma már szinte furcsa, ha nincs rajtam a készülék, és zavar, ha nem tudok jól kommunikálni az emberekkel. Ma is sokszor gondolok erre a hölgyre, akivel, a halála miatt, sajnos csak rövid ideig tartott a barátságunk. Véleményem szerint, mi nagyon jó barátok lettünk volna, mert hasonlóan gondolkodott, mint én.

A látásproblémám életem huszadik évének második felében jelentkezett, fokozatosan kezdett romlani a szemem. Először a rövidlátásom miatt kellett viselnem a szemüveget. Később azt vettem észre, hogy szürkületkor kevésbé látok és a látóterem is kezd szűkülni. Arra már nem emlékszem pontosan, melyik következett be előbb, csak amikor már feltűnt nemcsak nekem, hanem másoknak is a változás. Orvostól orvosig jártam, mire eljutottam egy szemorvoshoz, dr. Farkas Ágneshoz, aki ezekkel a problémákkal foglalkozott és foglalkozik ma is. Az ő szaktudása és személyisége megnyugtatóan hatott rám, ő javasolta, hogy lépjek kapcsolatba a siketvakok egyesületével.

Eleinte nehezen barátkoztam ezzel a gondolattal, de végül elmentem oda és láttam, hogy nemcsak beszélnek a betegek érdekeiről, de próbálnak is tenni valamit az érintettek érdekében. Emlékezetem szerint 2002-ben lehetett, amikor jómagam is a tagja lettem az egyesületnek. Ott hallottam a szobrászati nyári-táborról, ami Csobánkán volt. Bevallom őszintén, először féltem a sérült emberekkel való kapcsolattól, mivel nem akartam tudomásul venni az állapotomat és előre látni, hogy én is olyan állapotba kerülök, a későbbiek folyamán, mint ők.

Szerencsére a társaságnak köszönhetően nem ez volt a legfőbb téma. Igazán arra törekedtek, hogy a fogyatékossággal együtt hogyan lehet tovább létezni, élni, tanulni, dolgozni. Igaz nem könnyű együtt

élni ezzel, mivel gyakran kell legyőzni az akadályokat, ami az életünk során adódnak. De ugyanolyan értékes emberek vagyunk, mint a többi egészségesebb ember.

Emlékszem, amikor először volt a kezemben agyag, mennyire sután próbáltam valamit készíteni. A többiek munkáját látva csodálatot és némi irigységet éreztem a szívemben, emiatt én is bizonyítani akartam. Így első kísérletem egy dobókocka volt, és akkor elhangzott ez a mondat a számból: „a kocka el van vetve”. Onnantól kezdve már komolyabban kezdtem foglalkozni a kerámiával.

Ma már örömet lelem benne, és jól esik végignézni az eddigi alkotásaimat. Alkotások során azt is észrevettem, hogy mielőtt valamihez hozzáfogtam, pl. a betyár szobromhoz, előtte utána kellett néznem, hogy milyen is volt eredetileg egy betyár.

Részemről ez önfejlesztő továbbképzés, megtanulja az ember az önfegyelmet, mindez nagy odafigyelést és koncentrációt is igényel. Továbbá egyfajta nyugalmat is ad, mivel eléggé „izgága a természetem”, néha amikor ingerült vagyok, a dühömet le tudom vezetni, mert olyankor csapkodni is tudom az agyagot, hivatkozva arra, hogy „ne legyen levegős”, amivel éppen dolgozom.

A kerámiázáson kívül volt lehetőségem lovagolni és elsajátítottam a számítógép használatát is. Azon kívül megpróbáltam idegen nyelvet is tanulni. Igaz, nem mindig tudom megérteni a beszédet a hallásom miatt, de az is szép dolog, hogy megtanultam írni és olvasni angol nyelven. Ezért mindenkinek azt javasolnám, hogy próbálják megkeresni azt az elfoglaltságot, amiben úgy érzik, hogy megtalálják az örömeiket, és ha van hozzá kedvük is, már megérté! Mert ezzel nemcsak az akadályokat küzdik le, de az életszemléletük is jobb lesz.

Néha elgondolkozom azon, ha másképp alakult volna az életem, mennyivel lett volna jobb? Akkoriban nagyon sokat sírtam az állapotom miatt, mert haragudtam az egész világra, hogy miért velem történt meg mindez. Sajnos erre senki sem adhat választ, de tény, hogy amit a sors elvett tőlem, helyette adott nekem más lehetőséget, amit nem biztos, hogy kipróbáltam volna. Ahhoz, hogy kipróbáljam azokat a dolgokat, amit végigcsináltam, ehhez gyengénlátónak kellett lennem...

Véleményem szerint mindenkinek megvan a rejtett képessége, amiről nem tud, csak ha kénytelen változtatni az eddigi, megszokott életvitelén.

Papakosztandi Mária

Marika alkotás közben

Valóra válhatnak-e az álmaim?

A szobrászkodás erőt adhat a problémák elviseléséhez, és talán a megoldásukhoz is.

Pár évvel ezelőtt, azt olvastam a siketvakok Szemfüles újságjában, hogy szobrásztáborba lehet jelentkezni.

Először hidegen hagyott a felhívás, de a másik pillanatban bevillant az agyamba: Itt a megoldás! Úgy éreztem, ha agyagba próbálom formálni a lelkemet, talán könnyebben tudom majd feldolgozni apáca nagynéném halálát, akinek nagy szerepe volt az életemben, és szobrászattal ápolhatnám az emlékét, mert ő csodálatos ember volt!

Egy ideig Teréz néni nevelt engem, úgy ragaszkodtam hozzá, mintha anyám lett volna. Amúgy kilenc gyerekes családból származom. Szüleim rokonházasságot kötöttek, követve ezzel sok ősünk példáját, de nálunk már megbosszulta magát ez a hagyomány: Testvéreim közül ötünknek lett Retinitis Pigmentosa nevű szembetegsége. Nekem 25 éves koromban a hallásom is teljesen megszűnt, szerencsére a kórházi kezelés valamennyit segített.

Apáca nagynéném sokat imádkozott értünk. Nem tudom, hányszor tette azt, hogy éjszaka a szobájában térdre borulva a nagy feszület előtt, amivel irgalmas rendi nővérnek szentelték fel, Istenhez fohászkodott, pontosan szemben a Batthyány-ak által építtetett klasszicista stílusú templommal. Nappal viszont sokat dolgozott.

Teréz néni alakja egy elvarratlan szál maradt az életemben. Halála után körülbelül tíz éven keresztül, álmaimban jött elő az a pokoli fájdalom, amit gyerekkoromban a nagynénémtől való elváláskor éreztem.

"Kinéztem" magamnak egy helyet, ahol igazán ápolni tudnám Teréz apáca emlékét, de sajnos még nem tettem lépéseket a megszerzéséért.

Végül azokhoz a siketvak egyesületi tagokhoz szeretnék fordulni, akikben valami miatt olyan feszültség van, amit jó lenne feloldani, jöjjenek el közénk agyagozni, s így talán elindulhatnak egy csodálatos úton, amit az alkotás öröme jelent!

Lukács Sándorné, Temmel Magdolna

Magdi zenész férjével, Sanyival

Kimlei Gábor: Kint is..., bent is...

35 éves vagyok, veleszületetten hallássérült, serdülőkoromtól lettem fokozatosan látássérült. 26 éves koromban diagnosztizálták nálam az Usher-szindrómát. Egyesületi tagként 2003 óta kapcsolódtam be a Siketvakok Országos Egyesületének életébe, 2007. január óta pedig munkatársként, tevékenyen részt veszek az egyesületi célok megvalósításában.

Mindig szerettem valamely közösséghez tartozni, s most munkám során szívesen tevékenykedem az egyesület közösségi életének megteremtéséért. Leghatékonyabban az egyesület szabadidős programjai adnak erre lehetőséget. Szervezője és résztvevője vagyok a különféle klub- illetve csoport foglalkozásoknak. Így:

- Usher-klub keretében, kéthavonta, rendszeresen elmegyünk egy-egy kiállításra, rendezvényre vagy kirándulásra, illetve előadót hívunk meg a minket érdeklő és érintő témákkal kapcsolatban (pl. az Usher szindróma kialakulásának oka, folyamata, speciális segédeszközök használatának előnyei, bemutatásuk, Láthatatlan kiállítás, stb.)
- Az önsegítő csoport, pszichológusunk vezetésével szerveződött, igen fontos kohéziós szerepe van a közösségfejlődés terén, az újonnan felfedezett, hozzánk kerülő tagoknak lehetőségük van tapasztalatcserére, a többi tag megismerésére.
- Kézműves klubunk évek óta működik a Vakok Általános Iskolájában gyógypedagógus-szakoktató vezetésével, heti egy alkalommal, 3 órás program keretében. Ez a foglalkozás nagyon népszerű, négy – öt lelkes tagunk értékes alkotásaikkal önmaguk és környezetük számára gyakorta okoznak örömet. Rendszeresen kiállításokon is részt vesznek, sok pozitív visszajelzést kapva, sőt már országos kiállítási díjakkal is honorálták alkotó tagjaink munkásságát. Az elmúlt évek folyamán, szignifikáns fejlődés tapasztalható nemcsak az alkotások tekintetében, hanem az alkotók pszichés személyiségfejlődése terén is.
- Kézműves alkotó táboraink is közkedveltek. Nemcsak kézműves-foglalkozások zajlanak a tábor egy hete alatt, hanem strandolás, városnézés, lovaglás, kirándulások is szerepelnek a programban. Természetesen ezek a táborok is képzőművész szakember vezetésével folynak. Többször adott helyszínt Csobánka, azután a Balaton is (Győrök, majd Lelle).
- A szabadidős programokhoz sorolom a nemzetközi találkozókat. Egyesületünk 2006-ban Csehországban, 2007-ben Norvégiában képviseltette magát 6-6 fővel. A találkozókra egész Európából, 10-15 országból érkeznek siketvak személyek, természetesen kísérőjükkel, tolmácsukkal együtt. Sok barátság, ismeretség szövődött a különböző nemzetiségű sorstársak között. Tapasztalatokat cserélünk, kommunikálunk egymással, akár (jel)tolmácsok útján is. Angol a nemzetközi társalgási nyelv, de emellett a jelnyelv különböző módozatait is használjuk a kommunikációban. Tavaly Magyarország, egyesületünk rendezte meg a 11. Nemzetközi Siketvak Találkozót, Sopronban, és természetesen ott is lehetőség adódott különféle kézműves-foglalkozásokon (szobrászat, nemezelés, tűzzománc készítés) történő aktív részvételre. A soproni táborban igen sokféle programon vettünk részt, volt bobozás, Fertő-tavi hajózás, Brandmajorban lovaglás, nagycenki Vasút-Múzeumot is megtekintettük, ahol a szomszédos kastélyban megebédeltünk. Nagy élményt jelentett valamennyiünk számára, hogy a soproni Városházán fogadta a találkozó 126 fős csoportját a polgármester úr. Rövid városismertetés után borral és pogácsával vendégelték meg a résztvevőket. Ez alatt az egy hét alatt feltöltődtünk és kikapcsolódtunk.

- A fogyatékos emberek számára igen fontos a megmutatkozás - ha alkotásról vagy egyéb művészeti megjelenésről van szó - és az sem utolsó szempont, hogy kitágul a világ az adott személy számára. Nagy jelentőségűnek tartjuk, hogy immáron 2 éve a Székesfehérvári Lions-Club és a LÁRKE országos kulturális szemlét rendez látássérültek számára. A VAGYOK-fesztiválon kis csapatunk először egy görög táncot mutatott be, 2008-ban pedig a PaDöDö „Kell egy jó barát” című dalát adtuk elő jelnyelvvel kísérve. Nagy sikert arattunk, így a gálaműsor szereplőjeként felléptünk a Vörösmarty Színházban.

Ennek bizonyítására van egy nagyon jó példánk: egyik középkorú tagunk, veleszületetten siket és felnőtt korában veszítette el látását. Nagyon érdeklődő személyiség, időközben megtanulta a Braille-t, a kézműves-foglalkozásokon is megjelent, igen sokat fejlődött az alkotás terén, most pedig 50 felett járva a számítógép-, és internethasználatot tanulja Braille – kijelző segítségével. Azt kell tudni róla, hogy előzőleg, kb. 4 -5 évre visszamenőleg, nagyon egysíkú életet élt a lakásában a négy fal között, bezárva. Most ez a férfi az országos látássérült találkozók sorra kapja a kitüntető díjakat, elismeréseket. Személyisége is sokat változott, tavaly vett részt először nemzetközi siketvak-találkozón, nagyon jól tudott kommunikálni a külföldi sorstársakkal, gazdag élményekkel telve tért haza. Ehhez kellett az egyesületünk, a kiváló oktatók, tolmácsok és természetesen az adott személy magasfokú intelligenciája.

Ebből a példából is látszik, mennyire hasznos a társadalomba való visszailleszkedés szempontjából az Egyesület munkája, az állam megfelelő segítsége, és a különböző partnereinkkel való együttműködés. Reméljük, az Egyesület egyre jobban bővül mind a tagok létszámát, mind a szolgáltatásokat illetően, és bízunk abban, hogy az állam, a kormányzat hathatósabb támogatást, segítséget nyújt folyamatosan az Egyesület munkájához, ezzel biztos háttérrel teremtve céljaink megvalósításához.

Egyesületünk rehabilitációs fejlesztést nyújtó részlegének munkatársai pedig mindent megtesznek azért, hogy a hozzánk forduló siketvak személyeket be- vagy visszavezessék a munka világába, így az értéket adó munka örömét felfedezve, fogyatékoságuk ellenére, hasznosnak érezzék magukat, a társadalom többi tagjához hasonlóan.

Kimlei Gábor

Gábor Lellén

Örülök a munkámnak!

Én siket és enyhén látássérült személy vagyok. Egy turisztikai cégnél dolgozom, mint fotó-és adatkarbantartó.

Feltöltöm az újabb fényképeket a honlapra. A honlapon vannak képek, írnak nekünk, ha kell valamelyik kép. A honlapon fent van a képek ára is. Én kódszám alapján kikeresem a képet, átküldöm a kollégámnak, aki szakszavakkal ír egy levelet, és a képet elküldi a kérelmezőnek. Ez a munka nekem való, szép, örömet okoz számomra. Szeretem csinálni.

Az egyik kollégámmal jól lehet kommunikálni, picit tud jelezni is, de ott van az MSN is, amin tudunk beszélni. A többiekkel nem nagyon tudok beszélni, mert a jelnyelvet nem használják.

Jó lenne, ha valaki tudna jelezni, vagy lenne még egy siket kollegám!
Ezért az érzéseimet leginkább a sorstársaimmal tudom megosztani, például itt, az egyesületben is.

P. Adrienne

A kommunikáció egyik módja: kéz a kézbe jelezés

A reguláció

Egy általam kidolgozott tanulmányt szeretnék ismertetni a Kedves Olvasóval arról, hogy a sérült embereknek milyen kemény küzdelmet kell vívniuk a mindennapi életben.

Ezért hát beszéljünk a reguláció kérdéséről:

Figyelmébe ajánlom mindazoknak, akik arra szánják életüket, hogy látássérültekkel, illetve vakokkal foglalkozzanak. Elengedhetetlenül tudniuk kell a következőket ahhoz, hogy az ő tevékenységeiket felmérhessék, illetve megértsék.

A teljesen látását veszített, vagy vaknak mondható egyének (csak fényt, esetleg tömeget vagy gyenge mozgást érzékelnek) vak személyeknél meghatározottan, nagy részben vagy teljesen hiányát szenvedik a mozgás közbeni regulációs (váltóztató helyesbítő) képességüknek.

Ugyanis ez a képesség az ép látás segítségével döntően kényszeríti – tudatosan vagy reflexszerűen - a test mozgásirányának, ütemének, sebességének, erejének az adott helyzetben való alkalmazását és elősegítik a meghatározott célirányos mozgást helyesbítő tevékenységeket.

Azok a látássérültek, illetve vakok, aki jó látást pótoló érzékszervekkel rendelkeznek, a későbbiekben ismertetett idevonatkozó (érzékelési, észlelési) kategóriák – olykor tudatos vagy ösztönszerű – felhasználásával képesek egyes helyesbítő mozgássort kihagyni, de sohasem tudják a „látó” ember regulatív mozgását lemásolni.

A fentiekhez tudni kell, hogy a látássérült emberek (gyengén látásuktól függően) részben, azoknak mondhatók, pedig teljes egészében, a környezetükről alkotott képeik (elképzeléseik) a látás hiánya miatt csak torzóként jelentkezhetnek (a tapintható formákban, észleleteikben, megjelenési módjaik különbözőségében, jelenségekről vagy természeti jelenségekről, azok fogalmi megismerése alapján egyaránt, és így tovább). A fogalmak helyes alkalmazását ugyan meg lehet tanulni, de a valós világot a maga teljességében ezekkel sem képesek élethűen elképzelni.

Vegyük erre példának egy nem valós, de élethűnek mondható jelenetet:

Egy látó személy belép a konyhába, egy pillantással felméri a bútorzat elhelyezését, az asztalt, amelyen az ivópoharakat is tartják, és azt is észreveszi, hogy az asztal alá szokott módon betolt szék, most attól távolabbra ki lett húzva. Belépéskor szembeötlik neki, hogy a konyhaszekrény felső ajtaja nyitva maradt, önkéntelenül vagy tudatosan becsapja. Észreveszi, hogy az asztalon az ivópoharak mellett borospoharak is vannak, azokkal rendetlenül elkeveredve. Határozott léptekkel áthaladva a konyhán, és - mivel igen szomjas, nem törődik a kihúzott székekkel, hanem elkerüli, és célirányos mozdulattal kiemeli a poharak összevisszaságából az ivóédényt. Stb.

Négy un. automatikus helyesbítő mozzanat: belép, becsuk, kerül, kiemel.

A vak ember – főként, ha egyébként helyismerete is van – bemegy a konyhába, bár óvatosabb, de határozott léptekkel halad az asztal felé. A konyhaszekrény nyitott ajtajának ütközik, amelyet becsap. Tovább haladva vagy csupán belerúg, vagy akár fel is borítja a helytelenül otthagyt üldölköztetőséget. Az egyenes irányú mozgás ezennel megtörik, az érzékeltek miatt az, változtatásokra szorul. Tétélezzük fel, hogy lehajol a székért (ahelyett, hogy leguggolna hozzá), így fejét vagy valamely testrészét az asztalba, esetleg egy másik berendezési tárgyba üti. A következő mozdulatsor a sérülés megtapogatása és a sérülést okozó tárgy kézzel való „megszemlélése”. Újabb helyesbítő mozdulatsor következik. Felemeli és helyére teszi az ülőhelyet és most már szabadon az

asztalhoz lépve begyakorolt mozdulattal nyúl a vizespohárért. Helyette azonban boros akad a kezébe. Ezért ismételten újabb helyesbítő mozdulatsort kell elindítania, hogy felülről lefelé tapogatással „az oldalirányú mozgással lesöpörheti az asztalt, amely újabb helyesbítő mozdulatsort indítana el az elguruló tárgyak utáni kapkodással, s ez vagy sikerül, vagy nem! De végül mérete után meghatározza, kiemeli a keresett poharat.

11 kikényszerített, nem várt, előre nem látott helyesbítő mozgássor: belép, becsap, felborít, lehajol, fej beverés, a sérülés megtapogatása és a sérülést okozó tárgy „megszemlélése” tapintással, a szék helyretétele, borospohár fogása, vizespohár megkeresése, a vizespohár elvétele.

A járdán közlekedésnél még nehezebb a nem látó sorsa. A látó ember részére az ép szem közvetítésével a reguláció, azaz a helyes helyváltoztatás menetközben szinte észrevétlenül történik. Természetesnek veszi, hogy a járdára belógó parkírozó órákat, gépkocsik visszapillantó tükeit vagy éppen egy gépkocsi által ferdére döntött jelzőoszlopot kikerüljön. A vak ember ezzel szemben – mivel ezekről a dolgokról, de sok másról sem! – sem bottal, sem hallás útján nem szerezhet tudomást, így csak az ütközés pillanatában tud mozgásában helyesbítéssel irányt változtatni. Előbb megáll, meggyőződik az akadály milyenségéről és kerülhetőségéről, majd kitérve, folytatja útját. Ez esetben őt nem várt, kikényszerített helyesbítő mozzanat.

Itt lép be a vakvezető kutya jelentősége a vak ember életébe, mivel a fenti példában lévő akadályokat sok más akadályféleséggel együtt helyes oktatás esetén érzékelhetetlenné, tudaton kívülinek hagyja, azaz biztonsággal elkalauzolja gazdáját bármilyen közlekedési körülmények között.

Ez a regulációs készség, amelyről fentebb írtam, még keservesebb és működésében csak igen mesterkéltnél képes működni a siketvak embereknél. Korábban írtam a sötét szobáról és magáról a siket csöndről. De most képzeljük magunkat abba, hogy ez a térség támpont nélküli és sem akusztikai, sem látás útján érzékelhető felismeréssel nem rendelkezünk. A nyomásérzékelés és a szaglás némi segítséget nyújt ugyan, de erre nagymértékben szükség van a begyakoroltságra (tapasztalatszerzésre). Ebben rendkívüli és nélkülözhetetlen szerepre van a siketvak egyén családjának. A megfelelő nevelési módszerekkel az életre való ráneveléssel, mondhatnám úgy is, hogy kíméletlenül, azaz a sérülés fokától és milyenségétől függően megkövetelünk minden olyan dolgot tőle, aminek végrehajtására képes, vagy képesnek tartjuk. Ha a regulációs kérdésekkel foglalkozó részt folytatnók, mind az a kérdés, ami nehézségként jelentkezett egy általános vaknál, a siketvak esetében még nagyobb nehézségekkel jelentkezik. Külön meg kell tanulnia, hogy a kiindulási ponttól kezdődőleg milyen támpontokkal tudja magát a konyhába vezetni, hogy hogyan tud eljutni egyáltalán az asztalig, hogy merre nyílik pl. a szekrény ajtaja, és az egyéb ütközés útján szerzett tapasztalt tárgyak milyensége, formája, használati lehetőségei. Alapvetően szükséges a tapintás minél tökéletesebb kifejlesztése, és a bot segítségével történő tájékozódás. Nagyon ügyelnünk kell arra, hogy milyen módon segítjük a fokozatosság elve alapján az egyes feladatok végrehajtásában, hiszen csak így juthatunk el velük olyan szintre, mint az előző cikkekben tapasztalható informatikus, kerámia művész és egyéb feladatok tökéletességig vihető kiművelésére. Ez az állapot a legtokéletesebb rehabilitáció esetében is a siketvak emberek szemszögéből nézve a való élettől messze a gyakorlati tényektől eltérő módon mutatja a valóságot. Ez abban az esetben, hogy milyen mértékben javul a látó- vagy hallókészség, javulhat, mert vagy egyik, vagy másik segítségével képes az ember bizonyos regulatív viselkedési módok elsajátítására. A teljes siketvakoknál rendkívüli mértékben nehezíti a kommunikációs készséget mind egymással, mind a közösséggel szemben, lévén, hogy egyedül a kézbe írás vagy (közlekedés esetén) a már említett begyakoroltság tud lehetőséget nyújtani arra, hogy valamely módon az egyéniség, mint olyan, megmutatkozzék. A látóképesség javulásával, már ott ahol erre elég erős, a jelnyelv lényegesen több lehetőséggel rendelkezik. Említettem, hogy létezik

siketeknek jelző kutya is, amely már gyakorlatban is vizsgázott hazánkban. Ennek értelmes alkalmazása, nagymértékben könnyítheti a közlekedési nehézségekkel küzdő siketvak helyzetét, mert nem kell állandó rettegésben lennie, tekintettel a folytonos életveszélyre, amely a látás és hallás hiányából ered. Nem kívánok a rehabilitációs tevékenységgel foglalkozni. A Siketvakok Országos Egyesületében komoly munka folyik e téren, de minden ilyen igyekezettel csődöt mondunk, ha maga a társadalom, a körülöttünk élő emberek, a család, a munkatársak, nem rendelkeznek kellő megértéssel, megfelelő figyelemmel és segítő szándékkal. **Mert jegyezzük meg, nincs világtalan ember, nincs szegény szerencsétlen,** (mert minden ember rendelkezik világnézettel, és saját belső látásmóddal önmagáról és környezetéről), **de vannak sérültek, akik várják, és örömmel veszik, ha valaki ugyanolyan emberszámba veszi őket, mint önmaguk,** és akik a tevékenységükkel bizonyítani tudják azt, hogy teljes értékű tagjai lehetnek az ún. „ép társadalomnak” is.

Vitéz Rithnovszky János

Szmolka János:

Megszülettem szépen, kicsiny vak verébnek,
hülyén, ahogy „illik”, mentem falnak, széknek.

Gyermekkorban mindig orvosost játszottam,
de igazi vér folyt, és az orvos nem én voltam.

Könyörögtem néha: „Cseréljünk már helyet!”
Azt mondták: „Butaság!” meg hogy: „Azt nem lehet!”

Ráadásnak ott volt a híres iskola,
bizony, csak muszájból járogattam oda.

Jól fejünkbe verték, kik a párt nagyjai,
de azt nem mondták meg, hogy kell nőikkel bánni,
vagy tán ők se tudták...
Jobb ezt nem piszkálni!

A saját bőrömön ezt is megtanultam,
de őszinte és romantikus voltam.
Mindig későn jöttem rá, hogy ezért csalódtam.

Aztán a süketség tönkretett, de végleg,
már csak vegetálok, mert ez így nem élet!
Olyan nulla vagyok, már belém sem rúgnak!
Nem vagyok útban, se parasztnak, se úrnak!

Na, de hagyjuk abba! Sok értelme nincsen!
Aki még barátom, áldja meg az Isten.